

מתי ואיך הפכה בצה" המילה "ניצחון" למילה גסה

ככה באמת אי אפשר לנצח

מאת: **אודי בן חמו**

14.9.21 | התפרסם לראשונה: "עולם קטן"

לעילוי נשמתו של בראל חדריה שמואלי הי"ד.

סמ"ר בראל חדריה שמואלי הי"ד

מדיניות הדרג המדיני, אך לא לגיטימי להגביל הפעלת כוח עקב שיקולי מוסר שגויים).

לימים, חזרתי אל אותה שאלה של חברי לנשק "איך יכולתי" ? וזאת תשובתי לעצמי:

הנרטיב של העיסוק הצבאי מתאים יותר לנרטיב של רופא המציל חיים ולא של רוצח או של חייל במשפחת פשע..

הפעולה היא פעולה דומה, עיסוק בדם וחיתוך איברים. כמו פעולת רופא החותך איבר כדי להציל את הגוף הפרטי, כך חייל נדרש לעסוק בדם והרג כדי להציל את הגוף הלאומי. מה שעומד מאחורי הפעולה הוא העיקר. הפעולה של הרג יכולה להיות שפלה ואכזרית ויכולה להיות נאצלת, לא פחות. אם הרגת רוצח שפל אתה אדם טוב יותר, לא רוצח בעצמך.

הרופא "שש אלי קרב", הוא מחפש כל העת לעסוק בדם, בניתוחים ובמראות קשים. הוא לא מתנצל על כך כל היום, הוא גאה בפועלו, החברה מוקירה אותו ופועלו הופך לחלומה של כל אם יהודייה. הוא עושה זאת משום שהוא מבין שזהו הדבר הנכון והמוסרי לעשות. הוא רוצה להתמקצע יותר ויותר ולכן הוא לא פועל כמי שכפאו שד. הרופא לא נזקק לימי עיון תכופים על המחיר ש"הוא משלם מעצם היותו עוסק בדם" ואף אחד לא צריך לשמור עליו שמה יהפוך לרוצח.

מבלי להתמחות בתחום, אני מניח שעיסוק במעשה הצבאי באופן הזה, גם יקטיף את תגובות הקרב והפוסט טראומה.

לסיכום:

כל פעולה בחיינו, הפרטיים והציבוריים, מעוצבת ומבוצעת לאור תפיסת עולם ערכית סמויה.

לעיתים, כאשר המחשב שלך נדפק, כדאי לבדוק את מערכת ההפעלה של המחשב ולא להתמקד בהחלפת המקלדת.

הגיע הזמן להתבגר. מבין קובעי המדיניות ישנם אנשים טובים ומסורים, הגיע הזמן שנפסיק לעסוק בהם פרסונאלית.

במקום לעסוק בתפוח התורן הרקוב בחבית כדאי להתמקד בחבית (כלומר בתרבות) עצמה המרכיבה את התפוחים...

אודי בן חמו הוא מג"ד (מיל) ומנכ"ל **פורום קפה שפירא**

לפסיכולוג. וכשחודרים לארצך אתה מפעיל את צבאך ללא מורא וללא משקולות מיותרות על הכתפיים ולא פונה לאחרים שיעשו עבורך את המטלה "המלוכלכת".

כאשר תפיסה שכזו מודגשת באקדמיה בצורה בוטה ומוצהרת זה רע, אבל הבעיה מועצמת כפל

כפליים כשהיא מובלת על ידי מפקדים. זוהי גישה המנוגדת מעצם טיבה למעשה הצבאי. זהו מעשה נאיבי ומזרז במקרה הטוב, ומעיד על בורות, במקרה הרע.

והנה כלל אצבע: לא כל מי שמדבר בשם "הומניזם" הוא באמת הומניסט, מה שברור הוא, שכהדובר מנכס לעצמו את המושג היפה הזה וטוען לפרשנות בלעדית עליו.

'האיגוף האנכי החינוכי של צה"ל

אז מה יכולים לעשות אלו הרואים בעצם הימצאותנו במלחמה, גם אם נכפתה עלינו, פגם מוסרי ? הם מנסים "להציל את צה"ל מעצמו" ולמזער נזקים ככל הניתן; היות שלשיטתם לא ניתן לברוח מהצורך לאחוז בנשק מחד, ומאידיך, אינם יודעים לצקת תוכן חיובי מלא ושלם לדרישה להרוג באויבנו, הם בונים ציר ערכי עוקף. חוסר היכולת להסביר מדוע מוסרי וראוי להרוג בהקשר הנכון מוביל לעיסוק בתחליפי אינסטנט - בערכים "הומניים" שאינם קשורים למהות הצבא ומשימותיו. כך מקודמות יוזמות של התנדבות בבתי זקנים, סיוע לנזקקים, ביקורי חולים וקשרים בקהילה, עיסוק רב מופנה לקשרי צבא - חברה, בשמירת הטבע וכד'. כך בתהליך ארוך שנים לעיתים אפשר לחשוב שצה"ל שייך לחברה למתלסטים ולא לצבא הנדרש להכריע אויב מר. תיאורטית, כל יוזמה שכזו יכולה להיות ראויה כשהיא מבוצעת בהקשר, אך לא כשכל מטרתה הסמויה היא הפוכה ממטרת הארגון- לנצח.

לפעולות אלו יש נזק כפול. הראשון, אינך ממלא את מצברי התודעה של החייל כנדרש. והשני, תחזיקו פה ראש בברגות, חמור הרבה יותר, אתה מעצים את הפער הבלתי נתפס בין חיי היום יום השגרתיים לבין רגע האמת הדורש עוצמה נפשית וקשיחות אישיותית.

כך במו ידיו, בפעולות רבות ולאורך זמן, מבלי להתכוון כלל, מזיק צה"ל לעצמו, בעצמו.

פה נמצאת הטרגרדיה התרבותית בה אנו חיים: בעולם הפוסט מודרני אין אמת ושקר, אין צודק וטועה, אין טוב ורע ואין צדיק ורשע. הכל נרטיבים.

כאשר זאת המציאות כיצד יכריעו הטובים את הרעים ? ובכלל מי הם פה הטובים ומי הרעים ? כדי לנצח צריך שיהיה אויב. ואם אין אויב אין נגד מי להילחם ואין יכולת לגייס משאבים רוחניים ונפשיים למסירות נפש והקרבה ההכרחיים בשדה הקרב.

כל בר דעת מבין שברוח התרבותית והמוסרית הזו גם מעוצבים הוראות הפתיחה באש. (יודגש- לגיטימי להגביל פתיחה באש עקב שיקולים טקטיים ואסטרטגיים רבים, הצבא הרי אמור לשרת את

ובחלל הזה כשהוא לא מתמלא בתוכן חיובי, הוא מתמלא שלילי והרסני המשדר באופן סמוי ולעיתים אף גלוי לחלוטין, שהמעשה הצבאי הינו בעייתי ומכוער.

ניתן אף לומר בחריפות, שבעומק העניין, ללא עיסוק תודעתי חיובי, אנו עוסקים למעשה במקצוע שבעצם אנו חשים סלידה עמוקה ממנו.

אלא, שפעולת ההרג הנדרשת מחייל, (במציאות נורמאלית שבה הצבא

מבין היטב שזוהי משימתו הבלעדית ואין בלחה) דורשת משאבים נפשיים רבים. היא דורשת וודאות מוחלטת ביחס למשימה, לאויב, לשיטות הפעולה ולצדקת הדרך. אך מהיכן ישאב החייל את התעצומות הללו ? מהיכן יביא את האנרגיות לפעולה מקצועית ? כיצד יצליח לפעול מבלי להתפרק אם שידרנו לו כל העת מסר (לרוב) הפוך ?

"המלחמה היא בשפה"

"התפקיד שלנו הוא ללמד את הסטודנטים שלנו שפה, שפה הומנית ליתר דיוק...".

בציטוט זה פתח פרופסור מכובד מהאוניברסיטה במפגש משותף בין חברי סגל של אוניברסיטה לבין מפקדי אותם סטודנטים שהינם למעשה חניכים הלומדים באקדמיה כחלק מהכשרתם הצבאית כמפקדי פלוגות.

והנה כלל אצבע: לא כל מי שמדבר בשם "הומניזם" הוא באמת הומניסט, מה שברור הוא, שכהדובר מנכס לעצמו את המושג היפה הזה וטוען לפרשנות בלעדית עליו. זה, למעשה, מעשה לא כל כך הומניסטי. במיוחד כאשר הוא סבור לאחר עשרים שנות חניכה של הסטודנטים שלו, הוא מניח שאינם דוברים את השפה ה"הומאנית"....

סכסוכים ביחסים הבינלאומיים הם מצב נורמאלי לאור טבע האדם שאור וחושך משמשים בו בערבוביה, כשמפקדים חדלים להבין זאת, זהו מצב לא תקין, זהו חוסר אחריות וחוסר ביושרה אינטלקטואלית בסיסית. (בשפה לא מכובסת, זוהי אינדוקטרינציה ושטיפת מוח).

שוב, מהיכן יביא החייל את העוצמות הנדרשות כשהוא מעוצב מראשית נעוריו שזוהי (המלחמה) "תקלה" שיכולנו למנוע ? כיצד יוכשרו המפקדים למבט מפוקח, קר רוח ומחושב בהינתן מצב בו הם צריכים להפעיל כוח בעוצמה, אם לא הפגענו אותם עם תפיסה סדורה המפרטת מצב זה?

הריאליסט, כך אומרים, "מתייחס למילה 'שלום' כאל שם עצם. אך ביחסים בינלאומיים זה מוכר כ"תקופת הונאה בין שתי תקופות לחימה". כשפורצים חודרים לביתך, אתה מצלצל למשטרה, לא

לפני יותר משני עשורים זכיתי לשרת בצה"ל בתקופת רצועת הביטחון בדרום לבנון. הימים היו ימים סוערים ומאתגרים ולנו הייתה הזכות להיות שותפים במאמץ ארוך ומתמשך לפגוע במחבלים כדי שלא יפגעו באזרחי ישראל. ("סהדי במרומים", כמה שרצינו לעשות זאת.. חלמנו על זה בלילות והתאמנו על זה בימים..).

באחד המבצעים, שהינו במארב על גדות נחל הסלוקי המפורסם במבצע שכלל מספר חוליות במארב וכוח נוסף של כוחותינו שהוטל עליו להניח מטענים במעבר הכרחי של המחבלים בדרכם לבצע ירי לכיוון ישראל.

לקראת סיום המבצע, לאחר מספר ימים של שהייה במארב ללא קשר עין בין הכוחות, נדרשנו לבצע חבירה מסודרת. זר לא יבין את המתח בחבירות האלה ואת פוטנציאל הירי הדו צדדי במצבים אלו.

לאחר חבירת כוח המ"מ וכוח הסמל, עוד טרם חבירת כותב שורות אלו זיהינו שני מחבלים המגיעים מאחור לכיווננו, היינו חיילים צעירים והיה זה רגע מורכב ומפתיע. לאחר התעשתות מהירה שנחוותה כנצח, זכינו לחסל שני בני עוולה מגודלים וחמושים שהחזירו בשעה טובה את נשמתם (מאוחר מדי) לבוראם.

לאחר ההיתקלות המרגשת נענו אל הכוח שהמתין לנו בנקודה מוסכמת וביצענו חבירה מסודרת עם כל הכוח שהמתין לנו.

תחושותיי ורגשותיי באותה עת היו בשמיים, ממש מעט מתחת לכיסא הכבוד.. (יסלחו לי גיבורי מלחמות ישראל לדורותיהם אבל באמת שכך הרגשתי..). וכך, מרוגש כולי מהצלחת המשימה פנה אלי אחד מחברי לנשק, ושאל: "תגיד איך יכולת..? הוכיתי הלם, איך יכולתי, מה..?!" "להרוג !" ענה.

ברגע הראשון לא הבנתי כלל מה השאלה ומה משמעותה, אך אני זוכר את תשובתי. זה הלך בערך כך: "מה זאת אומרת ? הרי חלמנו על הרגע הזה כל המסלול.. ובכלל כעת לאחר שהרגנו מחבלים רעים ומרושעים נעשינו אנשים יותר טובים ויותר ערכיים. פשוט לא..?".

אז זהו שלא.

כל כיבוש משחית וכל כובש מושחת

לימים פיקדתי על מפקדים צעירים שביצעו הכשרה לפני תפקידי מפקדי פלוגה ואז נפל לי האסימון.

כך רבים מצמרת הצבא וקובעי המדיניות במדינה תופסים את המעשה הצבאי. ("הכיבוש משחית" זה הקוד) לשיטתם, בעומק העניין כאשר אתה אוחד בנשק אתה מלוכלך, אלים, מסוכן, אגרסיבי ואפילו רוצח פוטנציאלי.

בהיעדר תשתית תודעתית סדורה ביחס למלחמותינו, לצדקת דרכינו ולהכרח פועלנו, נוצר ריק תודעתי מסוכן. כידוע אין וואקום